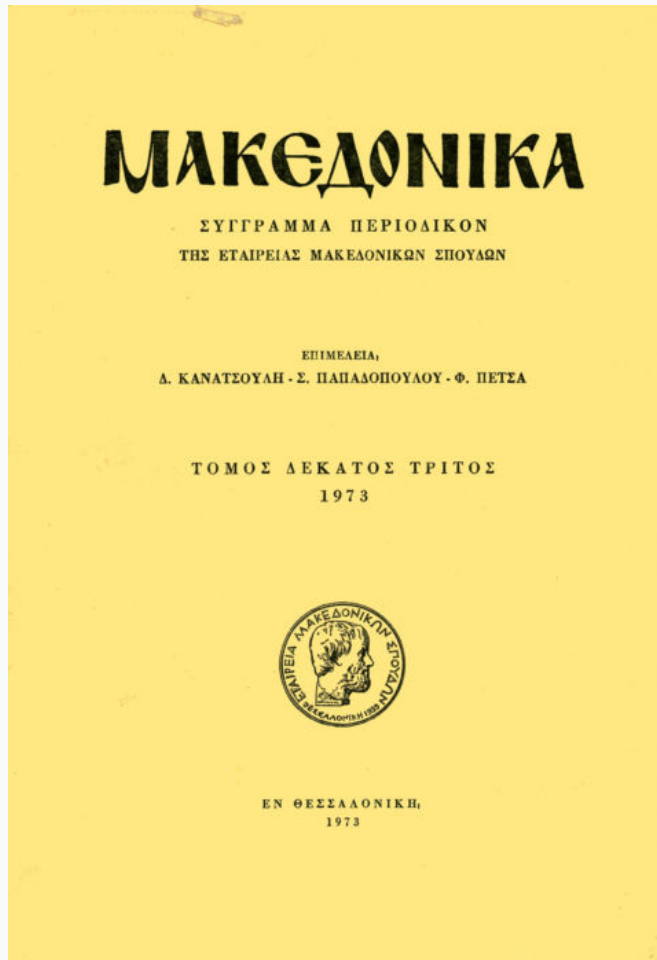

Μακεδονικά

Τόμ. 13, Αρ. 1 (1973)

Για μερικούς άγνωστους Σιατιστινούς απόδημους στο Βελιγράδι κατά τα έτη 1826 και 1845

Ιωάννης Α. Παπαδριανός

doi: [10.12681/makedonika.917](https://doi.org/10.12681/makedonika.917)

Copyright © 2014, Ιωάννης Α. Παπαδριανός

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπαδριανός Ι. Α. (1973). Για μερικούς άγνωστους Σιατιστινούς απόδημους στο Βελιγράδι κατά τα έτη 1826 και 1845. *Μακεδονικά*, 13(1), 436–439. <https://doi.org/10.12681/makedonika.917>

και Βόρειο Μακεδονία. Πρόκειται για τον Πάνο Μειντάνη που έγραψε στη σελ. 18 της εργασίας μου «Οί Μακεδόνες κατά την επανάστασιν του 1821» (έκδοσις τρίτη). 'Ο διάσημος αυτός κλέφτης και άργότερον άρματολός κατήγετο καθ' όλας τας ένδειξεις από το χωρίον Ράκοβον των Σερβίων της Δυτικής Μακεδονίας, ή δέ δράσις του ήρησε με τας μεγάλας ληστείας που ένήργησε εις το χωρίον Μοσχολούρι της 'Ελασσόνας (πανηγύρι) και έφθανε έως τη Βουλγαρία (πανηγύρι της Δόλιανης). Τά κυριότερα κρησφύγετα του Μειντάνη στη Μακεδονία εύρισκοντο εις τὰ δασωμένα βουνά της Σιάπκας (Τιτάριον) εις το Μουρίκι (Βλάτση-Σισάνιον). 'Αλλην έστιαν κλεφτών άναφέρει ο 'Εβλιά εις το Κιουστεντίλ, Ντουπνιτσα, Σαμάκοβο και έως τη Σόφια. 'Εναντίον των κλεφτών αυτών είχαν οργανώσει οί Τούρκοι πολλές έκστρατείες χωρίς μεγάλη άποτελέσματα. 'Από τα τουρκικά άρχαικά έγγραφα που έδημοσίευσα στις σχετικές εργασίες μου περί κλεφτών δύναιται να έξαχθι το συμπέρασμα ότι οί 'Ελληνες κλέφτες συνειργάζοντο και με Σλάβους κλέφτες των Βαλκανίων και ιδίως Βουλγάρους και με αυτούς ένήργησαν δύο επιδρομάς κλητρικάς κατά της πόλεως του Μοναστηρίου, ως έγραψε, χωρίς ν' άποκλείω και σύμπραξιν 'Αλβανών κλεφτών. 'Η προσεκτική μελέτη των τουρκικών πηγών διά τούς κλέφτες του Βαλκανικού χώρου γενικότερον δικαιώνει όσα έγραψε ο Γερμανός ιστορικός Grosen εις το έργον του «Die Balkan Haiducken», με το όποιον ήσυχολήθη εις τὰ «Μακεδονικά», τ. 11 (1971), σελ. 117-425.

Το όνομα του Πάνου Μειντάνη συναντάται ως Bano, Babo, Yabo, Tabo και δύναιται να προκαλέση εις τούς άσυχολομένους με τούς κλέφτες των Βαλκανίων συγγραφείς σύγχισιν, παρ' όλον ότι εις τὰ περισσότερα και πλέον ευάγνωστα έγγραφα συναντάται το όνομα Bano ή Πάνο. Οί περιοχές όμως που έξησε και έδρασε τα περισσότερα χρόνια ο Πάνος (1660-1670), άνήκουν εις την 'Ελληνικήν Μακεδονίαν και αυτές είναι της Καστοριάς, 'Εδεσσας, Βέροιας, Πτολεμαΐδος (Σισάνιον-Πεκρεβενίκος-Βλάτση), Σέρβια, 'Ελασσόνα, Τρικκαλα και ως έκ τούτου οδδεμία δύναιται να υπάρξη άμφιβολία περί της ελληνικής του καταγωγής, την όποιαν άμφισβητει πως ή Β. Cvetkova εις το έργον της περι των Βουλγάρων χαιδούκων. 'Ο Πάνος Μειντάνης συνελήφθη αιχμάλωτος κατόπιν προδοσίας από τούς Τούρκους κατά τον Μάρτιον του 1700 και μεταφερθείς εις την Θεσσαλονικην έθανατώθη. 'Αλλος είναι ο Πάνος Μειντάνης από την Κατούνα της Αιτωλοακαρνανίας που έφρονεύθη πολέμων τούς Τούρκους εις το Γαρδίκι του 'Ασπροποτάμου ή εις το 'Αγγελόκαστρον κοντά στο Λιδωρίκι το έτος 1717, όπως γράφει ο καθηγητής κ. 'Απ. Βακαλόπουλος εις τα «'Ελληνικά», τ. 13 (1954), σ. 160. Βλέπε και 'Ι. Βασδραβέλλη, 'Αρματολοί και κλέφτες εις την Μακεδονίαν, Β' έκδοσις, σελ. 35 ύποσ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

ΓΙΑ ΜΕΡΙΚΟΥΣ ΑΓΝΩΣΤΟΥΣ ΣΙΑΤΙΣΤΙΝΟΥΣ ΑΠΟΔΗΜΟΥΣ ΣΤΟ ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1826 ΚΑΙ 1845

'Ο Σέρβος ιστορικός Dušan Ρορονιό στο τέλος του γνωστού του βιβλίου «Ο cincarima» (Για τούς Κουτσόβλαχους) μάς δίνει έναν κατάλογο από όνοματεπώνυμα Μακεδόνων, οι όποιοι έξησαν και έδρασαν κατά τούς χρόνους της τουρκοκρατίας στις βόρειες χώρες της Βαλκανικής¹. Στον κατάλογο αυτόν του Σέρβου ιστορικού βρίσκουμε και άρκετούς Σιατι-

1. Dušan J. Ρορονιό, Ο cincarima. Prilozi pitanju postanka našeg gradjanskog društva (=Για τούς Κουτσόβλαχους. Συμβολές στο πρόβλημα της δημιουργίας της άστιακής μας τάξης), β' έκδ., Βογραδ 1937, σ. 313-480.

στινούς, οί όποίοι είχαν έγκατασταθή κατά τούς ίδιους χρόνους στό Βελιγράδι'. 'Επίσης όρισμένοι Σιατιστινοί απόδημοι στή γιουγκοσλαβική πρωτεύουσα αναφέρονται στό Λεύκωμα, πού εξέδωσε πρόσφατα ό Σύλλογος Σιατιστινών τής Θεσσαλονίκης².

Σέ δύο όμοιες πηγές, σέ μιá έλληνική και μιá σλαβοέλληνική, διαπιστώσαμε τήν ύπαρξη μερικών Σιατιστινών έγκατεστημένων στό Βελιγράδι κατά τά έτη 1826 και 1845, τούς όποιους τά παραπάνω έργα δέν έχουν ύπ' όψη τους. Καί ίδού οί Σιατιστινοί αúτοι, όπως άκριβώς τούς αναφέρουν οί πηγές μας.

Έπώνυμο	Όνομα	Χρόνος παραμονής
Georgiević	Dimitrie	1845³
Georgiević	Lazar	1845⁴
Georgiević	Lampros	1845⁵
Κασνάρη	Πάντος	1826⁶
Konstantinović	Teodor	1845⁷

1. Ρορονιό, O cincarina, σ. 358, 375, 430, 474.

2. Σιατιστιέων Μνήμη. Λεύκωμα Συλλόγου Σιατιστιέων Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1972, σ. Γ 147.

3. Βλ. στόν Κατάλογο συνδρομητών, ό όποιος, χωρίς άρίθμηση σελίδων, ύπάρχει στό τέλος, και συγκεκριμένα μετά τή σελίδα 136 τού έργου: Rukovodstvo k brzom i lakom naučenju grečeskog isprskog ezika od Georgija Kiridisa i Evtimija Avramovića, U Beogradu. Pri Pravitelstvenoj Knjižorečatni, 1845 (στή συνέχεια: Kiridis-Avramović, Rukovodstvo. κατάλ. συνδρ.). Τό βιβλίό αúτό φέρει παράλληλα και τόν έξής έλληνικό τίτλο: Χειραγωγή εις τήν ταχεία και εύκολον μάθησιν τής Γραικικής και Σερβικής γλώσσης υπό Γεωργίου Κυρίδου και Εύθυμίου Άβραμοβίκι, Έν Βελιγράδι, Έκ τής Τυπογραφίας τής Κυβερνήσεως 1845. Για τόν τίτλο τού έργου αúτου πρβλ. Ν. Δελιαλή, Κατάλογος έντύπων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Κοζάνης. Μέρος ΙΙ. Έντυπα εκδόσεων 1833-1912 πλὴν τών ξενολόγισσων, Θεσσαλονίκη, 1964, σ. 217, άριθ. 1217.

4. Kiridis-Avramović, Rukovodstvo. κατάλ. συνδρ.

5. Kiridis-Avramović, Rukovodstvo. κατάλ. συνδρ. Σύμφωνα με τή μαρτυρία τής πηγής μας αúτης, τό όνομα τού πατέρα τού Lampros Georgiević άρχιζε με τό γράμμα Ρ.

6. Βλ. στόν Κατάλογο συνδρομητών, ό όποιος, χωρίς άρίθμηση, ύπάρχει μετά τή σελίδα 94 τού βιβλίου: Έπιτομή Φυσικής Ιστορίας μεταφρασθείσα μέν εκ τού Λατινικού εις τήν καθ' ήμάς όμιλουμένην άπλοελληνικήν γλώσσαν παρά Γεωργίου Δ. Κλήδους τού εκ Κοζάνης τής Μακεδονίας, σχολαρχούντος έν τῷ κατά Ζέμονα Έλληνικῷ Γυμνασίῳ. Τύποις δέ εξέδόθη διαπάνη τού έν έμπορίος τιμωτάτου κυρίου Γεωργίου Δ. Ζήση, τού εκ Κοζάνης. 1826. Έν Πέστη παρά τῷ εὐγενεῖ Μαθαίῳ Τράττηνερ τῷ εκ Πετρόζας (στή συνέχεια: Κλήδους, Έπιτομή Φυσικής Ιστορίας. κατάλ. συνδρ.) Για τόν τίτλο τού έργου αúτου πρβλ. Ν. Δελιαλή, Κατάλογος έντύπων Δημοτικής Βιβλιοθήκης Κοζάνης. Μέρος Ι. Έντυπα εκδόσεων 1494-1832 πλὴν τών ξενολόγισσων, Θεσσαλονίκη 1948, σ. 128, άριθ. 482 και Endre Horváth, Magyar-Görök Bibliografia (= Ούγγροελληνική Βιβλιογραφία), Budapest 1940, σ. 48, άριθ. 56. Έδῶ θεωρούμε άναγκαίον νά σημειώσουμε ότι βρίσκουμε νά κατοική στό Βελιγράδι ένας 'Ηπειρώτης, ό όποιος έχει τό ίδιο όνοματεπώνυμο με τό Σιατιστινό μας αúτόν απόδημο (βλ. Ρορονιό, O cincarina, σ. 384).

7. Kiridis-Avramović, Rukovodstvo. κατάλ. συνδρ.

Ἐπώνυμο	Ὄνομα	Χρόνος παραμονῆς
Lazarević	Manojlo	1845 ¹
Lazarević	Teodor	1845 ²
Lazaru	Ioann	1845 ³
Makarievic	Mihail	1845 ⁴
Marantu	Vasilie	1845 ⁵
Πασιώτας	Δημήτριος	1826 ⁶
Πυρίνη	Δημήτριος	1826 ⁷
Πυρίνη	Σπειρίδων (sic)	1826 ⁸

Ὅπως θὰ εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ διαπιστώσῃ ὁ ἀναγνώστης, τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἐπώνυμα τῶν Σιατιστινῶν ἀποδήμων στὸ Βελιγράδι, ποὺ ἀναφέραμε στὴν ἐργασία μας αὐτὴ λήγουν σὲ *ić*, ἔχουν δηλαδὴ καθαρὰ τὴν κατάληξη ποὺ φέρουν τὰ ἐπώνυμα τῶν Σέρβων. Τὸ πρᾶγμα ἀκριβῶς αὐτὸ ἀποτελεῖ ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ δύσκολα προβλήματα ποὺ ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἐρευνα τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ποὺ εἶχαν μεταναστεύσει κατὰ τοὺς χρόνους τῆς τουρκοκρατίας στὶς βόρειες χῶρες τῆς Βαλκανικῆς. Ὁ νεότερος δηλαδὴ ἱστορικὸς πρέπει κατὰ τὴν ἐρευνά του νὰ προσέξῃ πολὺ, γιατί κάτω ἀπὸ τὰ ἐπώνυμα μὲ τὴν σερβικὴν κατάληξη *ić* κρύβονται πολλὲς φορὲς Ἑλληνες ἀποδήμοι. Πῶς ὁμως μπορεῖ νὰ ἐρμηνευθῇ τὸ φαινόμενο αὐτό; Ἀπλούστατα, οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς συμπατριῶτες μας ἀποδήμους στὶς βόρειες βαλκανικὲς περιοχές, γιὰ λόγους καθαρὰ ἐπαγγελματικῶς, ἔδιναν στὰ ἐπώνυμά τους τὴν μορφή τῶν ἐπωνύμων τῆς ἐθνικῆς ὁμάδας, ἢ ὁποῖα ἀποτελοῦσε τὴν πλειοψηφία τῶν περιοχῶν αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς σερβικῆς. Ἔτσι, ὁ Γεωργίου ἢ Γεωργιάδης μεταβλήθηκε σὲ Georgievic ἢ Djordjevic, ὁ Λαζάρου ἢ Λαζαρίδης σὲ Lazarevic, ὁ Δημητρίου ἢ Δημητριάδης σὲ Dimitrijevic, ὁ Κωνσταντίνου ἢ Κωνσταντινίδης σὲ Konstantinovic, ὁ Θεοδώρου ἢ Θεοδωρίδης σὲ Teodorovic.

1. Kiridis-Avramonic, Rukovodstvo· κατάλ. συνδρ.

2. Kiridis-Avramonic, Rukovodstvo· κατάλ. συνδρ.

3. Kiridis-Avramonic, Rukovodstvo· κατάλ. συνδρ.

4. Kiridis-Avramonic, Rukovodstvo· κατάλ. συνδρ.

5. Kiridis-Avramonic, Rukovodstvo· κατάλ. συνδρ.

6. Βλ. Κλειδου, Ἐπιτομὴ Φυσικῆς Ἱστορίας· κατάλ. συνδρ. Ὁ Dusan Porovic, O cincarina, σ. 430, στηριζόμενος σὲ ἀξιόπιστη πηγή, ἀναφέρει ἕναν Pašota Dimitrie, ὁ ὁποῖος κατοικεῖ στὸ Βελιγράδι τὸ ἔτος 1847. Δυστυχῶς, ὁ Σέρβος ἱστορικὸς δὲ μνημονεύει τὴν πατρίδα τοῦ Ἑλληνα αὐτοῦ ἀποδήμου, ὁπότε θὰ μπορούσαμε νὰ διευκρινίσουμε τίς σχέσεις του μὲ τὸ Σιατιστινὸ, ὁ ὁποῖος μᾶς ἀπασχολεῖ ἔδω. Πάντως, ἂν παραδεχτομε ὅτι ὁ Pašota, τὸν ὁποῖο ἀναφέρει ὁ Porovic, καὶ ὁ Πασιώτας, τὸν ὁποῖο μνημονεύει ἡ πηγή μας, εἶναι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρόσωπο, τότε μπορούμε νὰ καταλήξουμε στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ Σιατιστινὸς αὐτὸς στὰ 1847 ζῆ ἀκόμη στὴ Γιουγκοσλαβικὴ πρωτεύουσα. Ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας Πασιώτα υπάρχουν ἀκόμη καὶ σήμερα καὶ ζοῦν στὴ Σιάτιστα, Θεσσαλονίκη καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Τὴν πληροφορία τὴν ὀφείλω στὸν καθηγητὴ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Δημήτριο Κανατσούλη, τὸν ὁποῖο θεωρῶ ὑποχρεώσῃ μου νὰ εὐχαριστήσω καὶ ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ θερμὰ.

7. Τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα τοῦ Δημητρίου Πυρίνη ἄρχιζε μὲ τὸ γράμμα Χ. (βλ. Κλειδου, Ἐπιτομὴ Φυσικῆς Ἱστορίας· κατάλ. συνδρ.).

8. Ἀδελφὸς τοῦ προηγούμενου Σιατιστινοῦ, τοῦ Δημητρίου Πυρίνη (βλ. Κλειδου, Ἐπιτομὴ Φυσικῆς Ἱστορίας· κατάλ. συνδρ.).

νίς κ.λ.¹. Είχε όμως το γεγονός αυτό αρνητικές επιπτώσεις στην εθνική τους συνείδηση; Για να μην κατηγορηθούμε ως σωβινιστές, θα αφήσουμε να απαντήσει στο ερώτημα αυτό ένας άλλος Βαλκάνιος Ιστορικός, ο Σέρβος Dušan Popović. Ο Σέρβος αυτός έρευνητής, στηριζόμενος σε αδιάσειστα ιστορικά στοιχεία, απέδειξε κατά τρόπο σαφή ότι η αλλαγή των επωνύμων των Μακεδόνων απόδημων δεν είχε καμιά σχέση με τις σκέψεις, τα αισθήματα και τις ενέργειές τους² και ότι η ελληνική συνείδηση των απόδημων αυτών ήταν τόσο έντονη, ώστε ο ήγεμόνας της Σερβίας Miloš Obrenović υποχρεώθηκε να εκδώσει στα 1827 διαταγή, με την οποία τους απαγόρευε να δίνουν στους έαυτούς τους το όνομα "Ελληνες"³.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΠΑΠΑΔΡΙΑΝΟΣ

Ο ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΚΟΙΝΟΤΗΤΟΣ ΤΥΡΝΟΒΟΥ ΠΕΛΑΓΟΝΙΑΣ

*Αναδιφών εις το Ιστορικόν Ἀρχεῖον Μακεδονίας ἀνεύρον ἀντίγραφον τοῦ ἀνεκδότου καὶ ἀγνώστου ἀλλοθεν Κανονισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Ὁρθοδόξου Κοινότητος Τυρνόβου Πελαγονίας⁴, ψηφισθέντος τὴν 6ην Ἀπριλίου 1901. Τὸ ἐκ χάρτου λίαν ἐφαρμόμενον ἀντίγραφον, διαστάσεων 59 × 40, ἀπόκειται εἰς τὸ διασωθῆν τμήμα τοῦ ἀρχείου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πελαγονίας, φάκ. 34 (=Ἐγγραφα καὶ ἐπιστολαὶ πρὸς τὸν Μητροπολίτην Πελαγονίας). Πρόκειται περὶ ἐπισήμου ἐγγράφου θεωρηθέντος παρὰ τοῦ γραμματέως τῆς Μητροπόλεως Μιχαὴλ Ἰωαννίδου, βεβαιωθέντος παρὰ τοῦ πρωτοσυγγέλλου Ἰωακείμ⁵ καὶ ἐπιβεβαιωθέντος παρὰ τοῦ Μητροπολίτου Ἀμβροσίου⁶. Ὁ Κανονισμὸς οὗτος, ὡς καὶ

1. Πρβλ. σκέψεις Ρορονιέ, Ο cincarima, σ. 31.

2. Βλ. Ρορονιέ, Ο cincarima, σ. 30.

3. Βλ. Ρορονιέ, Ο cincarima, σ. 25. Πρβλ. καὶ Ἰωάννου Α. Παπαδριανού, Ἐνας μεγάλος Κοζάνιτης απόδημος: Εὐφρόνιος Ραφαήλ Παπαγιαννούσης-Πόποπιτς (Ἐκδοσις Συνδέσμου Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν Νομοῦ Κοζάνης, ἀριθ. 9), Θεσσαλονίκη 1973, σ. 13.

4. Περὶ τῆς κομπολόεως Τυρνόβου βλ. Παντ. Τσαλλάη, Τὸ δοξασμένο Μοναστήρι, ἥτοι ἱστορία τῆς πατριωτικῆς δράσεως τῆς πόλεως Μοναστηρίου καὶ τῶν περιχώρων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1830 μέχρι τοῦ 1903, Θεσσαλονίκη 1932, σ. 83-84. Ἄπ. Βακαλοπούλου, Ἱστορία τῆς Μακεδονίας, 1354-1833, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 448-450. Κωνστ. Ἀν. Βαβούσκου, Ἡ συμβολὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Πελαγονίας εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Νεωτέρας Ἑλλάδος, Θεσσαλονίκη (ΙΜΧΑ, ἀρ. 30) 1959, passim· Στ. Ι. Παπαδοπούλου, Ἐκπαιδευτικὴ καὶ κοινωνικὴ δραστηριότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Μακεδονίας κατὰ τὸν τελευταῖο αἰῶνα τῆς τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη (ΕΜΣ-Μακεδονικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 31) 1970, σ. 137-138, 144-147. Εἰς τὰ δύο τελευταῖα βιβλία ἅπασα ἡ περὶ Τυρνόβου καὶ Πελαγονίας ἐν γένει βιβλιογραφία.

5. Ἰωακείμ Σιγάλλας (Μυτιλήνη 1881-Θεσσαλονίκη 1965), Μητροπολίτης πρ. Διδυμοτείχου. Ἐχειροτονήθη διάκονος ἐν Μοναστηρίῳ, ἐνθα διετέλεσε πρωτοσύγκελλος τῆς Μητροπόλεως καὶ καθηγητὴς εἰς τὰς σχολὰς μέσης ἐκπαιδεύσεως.

6. Ἀμβρόσιος Σταυρινός (Κωνσταντινούπολις 1854-1931). Μητροπολίτης Πρεσπῶν καὶ Ἀχριδῶν (ἔδρα Κρούσσοβον) 1895-1896, Σκοπίων 1896-1900, Πελαγονίας 1900-1903. Ἀπέθανεν ὡς Μητροπολίτης Δέρκων.